

Роман Ковівчак

«Ідеалом нашого національного життя є наша рідна всенаціональна Хата-Батьківщина. Тому й надзвичайно важливо, щоб усе духовенство епархії якнайправильніше над тим працювало, щоб по нашим силам спричинитися до здійснення цього ідеалу» (Митрополит Андрей Шептицький. Як будувати рідну хату, 1941).

В умовах сучасної моральної кризи, про яку так багато говориться, набирає актуальності питання належного виховання майбутнього покоління, від якого згодом залежатиме доля Української держави і нації. І тут надзвичайно цінні вказівки та виховні принципи можемо почерпнути від визначних церковних постатей, які в умовах відсутності власної державності були для нації ще й її світочами в суспільній сфері. В історії кожного народу в певний час з'являється визначний провідник, так би мовити, свій «Мойсей». Для українського народу таким провідником був митрополит Андрей Шептицький.

Народився великий Муж українського народу 29 липня 1865 року у с. Прилбичах. Він походив з української аристократичної родини, яка з часом полонізувалася. Вихованням майбутнього Митрополита займалася його мати Софія, яка плекала у своїх дітях християнські цінності. Після закінчення гімназії Андрей добровільно пішов у військо, але через тиф був змушений покинути службу. Пізніше навчався в Кракові, де здобув освіту доктора права. Проте юнак не почав працювати по спеціальності. Роздумуючи над своїм покликанням, він зрозумів, що має стати монахом-василіанином. Українські газети цікавилися особою молодого аристократа ще до вступу в Добромильський монастир через те, що його сім'я належала до визначних родин Польщі. Молодий Шептицький мусів багато працювати, щоб здобути з боку українців довіру та любов, адже його підозрювали у намірах полонізувати українську Церкву і народ. Згодом Митрополит розповість, що для боротьби з антипатією до його особи він використовував лише одну зброю – християнську любов до ближнього: «Справжній патріотизм у своїй основі є справжньою любов'ю до ближнього, я став українським патріотом, і вся моя робота, породжена цією любов'ю, завжди мала на меті добро, яке я хотів зробити для своєї нації. Це добро було

насамперед добром матеріальним з огляду на велику злиденність нашої Церкви і нашої нації; я зробив усе, що міг, аби цьому зарадити».

Митрополит багато працював, здійснюючи заходи як для покращення стану духовенства, так і для підвищення благополуччя людей. Андрей Шептицький продовжив кращі традиції Української Греко-Католицької Церкви, яка довгі століття була душею національного і культурного життя Галичини. Згідно з переконаннями Митрополита, лише християнська мораль та етика можуть врятувати народ від різних небезпек, які йому загрожують. У своєму пастирському посланні «Як будувати рідну хату» він зазначає, що Церква завжди відігравала й відіграватиме важливу роль у розбудові Батьківщини, виховує народ та прищеплює у душу людини ті християнські чесноти, які зроблять з неї доброго патріота і мудрого громадянина. Тому він наголошував на необхідності плекати християнські цінності у суспільстві, навчати дітей, щоб в майбутньому молоде християнське покоління побудувало сильну і міцну державу, яку він пророкував на смертному ложі.

Митрополит Андрей дуже любив молодь і всіляко намагався прищепити їм любов до Церкви та свого народу. Тут слід згадати, як в 1933 році у Львові з його ініціатив відбувся багатотисячний здиґ «Українська молодь – Христові», до програми якого входили польова Літургія з присягою на вірність Христові. Митрополит був великим добродієм «Пласту». Гору Сокіл у Карпатах він подарував пластунам на юнацькі табори та постачав деревину на будівництво колиб, а землю навколо своєї літньої резиденції в Підлютому віддав на табір юнацтва Остодір. Митрополит часто любив перебувати серед пластунів, розмовляти з ними, вислуховувати їхні проблеми та давати цінні поради. Андрей Шептицький закликає молодь бути уважною, бо «можуть прийти хвилини, в яких будуть Вам, молодим, радити поступування противне вашій совісті й Божому законуві, в таких хвилях поступайте завсіди як християни, вірні й послужні Божому законуві».

Митрополит Андрей був переконаний, що український народ, його національний і культурний розвиток постійно потребує все більшої кількості священників, учителів середніх шкіл, суддів та інших академічно освічених фахівців. Він дбав про освіченість молоді, вважаючи це запорукою кращих перспектив народу. У 1906 році він фінансував жіночу гімназію, а згодом і вчительську семінарію під проводом сестер-василіянок та подарував їм чудовий будинок із великим наділом землі. У 1919 році Митрополит заснував хлоп'ячу гімназію класичного типу з інтернатом. Багато її випускників часто продовжувало навчання за кордоном на стипендії самого Митрополита. Він заснував і утримував у Львові ремісничу школу на Городоцькій вулиці, дівчачу кравецьку школу «Труд», хлоп'ячу ремісничу бурсу на Пасіках, дяківську школу з бурсою, в якій учили диригентської майстерності, а також книгознавства, засад ремесла, кооперації та управління громадським майном.

Шептицький був фундатором першої української сільськогосподарської школи товариства «Просвіта» в Миловані коло Галича з відділами молочарським, садівничо-городничим і господарським, а також першої сільськогосподарської школи для сільських господинь у Коршеві Коломийського повіту, де діяла і садівнича школа. У намаганні підготувати освічене духовенство, він відправляв молодих священників на студії у Рим та Відень. Також український Мойсей допомагав дитячим садочкам та сиротинцям, підтримував видавництва, громадські товариства, такі як «Просвіта», «Хлібна школа», «Сільський господар».

Андрей Шептицький горів бажанням дати Україні сильну інтелігенцію: великих вчених, богословів, тому щороку відправляв здібну молодь за свій особистий кошт на навчання до університетів світової слави – Інсбрука, Фрайбурга, Відня, Риму, Парижа . Митрополит наголошував на тому, що священники повинні дбати про те, щоб їхні парафіяни були грамотними людьми, організовуючи центри «Просвіти» для задоволення національних та культурних потреб народу. Усвідомлюючи важливість друкованого українського слова, Андрей Шептицький фінансував видавництво низки часописів, журналів, книжок на релігійно-християнську тематику.

Митрополит Андрей умів пристосуватися до кожного: пастирський лист гірському населенню гуцулів Митрополит написав їхнім рідним діалектом для того, щоб вони краще зрозуміли його думку. Існує пастирський лист, призначений «полякам греко-католицького обряду», тобто ізольованим групам, які забули власну мову. Також немало послань Андрей Шептицький написав емігрантам в Європі та Америці, таким чином не забуваючи українців, яких життя «порозкидало» світом.

Митрополит все своє життя боровся за цілісність українського народу в побудові держави і твердість патріотичного духу. За час свого служіння Андрей Шептицький зумів здобути любов і авторитет народу. Свою душу і сили Митрополит вкладав у майбутнє України. В його особі вбачаємо риси правдивого патріота. З його постаті нам потрібно брати приклад, з його творів набиратися мудрості державотворення. І сьогодні залишаються актуальними його слова: «Скупчуймо свої сили, бо сили поділені є завжди слабкі: кожне царство, розділене в собі, не устоїть!» (Мт 12, 25). А передусім пам'ятаймо, що нарід є тим сильніший, чим більше спирається на науці Ісуса Христа».

Роман КОВІВЧАК, Митрополит Андрей Шептицький – батько патріотичного духу українців першої половини ХХ століття // СЛОВО №3 (79), вересень-листопад 2019